

Leto XXIII.

TRGOVSKI LIST

Številka 141.

Naročnina za Jugoslavijo: celoletno 180 din (za inozemstvo: 210 din), za 1/2 leta 90 din, za 1/4 leta 45 din, mesečno 15 din. Tedenska izdaja za celo leto 60 din. Plača in toži se v Ljubljani.

Časopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Uredništvo: Ljubljana, Gregorčičeva, ulica 23. Tel. 25-52. Uprava: Gregorčičeva ul. 27. Tel. 47-61. Rokopisov ne vračamo. — Račun pri poštni hranilnici v Ljubljani št. 11.953.

Izhaja vsak ponedeljek, sredo in petek

Ljubljana, sreda 11. decembra 1940

Cena posamezni številki din 150

Začeti treba!

Več ko enoletna izkušnja je že zadostno dokazala, da se s samimi naredbami in uredbami draginja ne more zaustaviti. Če postaja vsakdanje življenje vedno bolj drago, če cene vsem predmetom rastejo, potem se draginja vedno bolj poostreje.

Ta se bo šele ustavila, kadar se bodo začeli prvi predmeti pocenjevati, bodisi zaradi preobilice blaga, bodisi zaradi manjših proizvodnih stroškov. V vsakem primeru pa je jasno, da draginja ne bo popustila, dokler se ne bo začelo pocenjevanje, pa čeprav še tako skromno.

Začeti se mora pocenitev in brez tega ne bo uspeha v boju proti draginji. Nastaja pa vprašanje, kdo naj začne s pocenitvijo. Tudi tu je odgovor jasn. Tisti, ki se bori proti draginji, tisti, ki kaznuje vsakogar, kdor podraži blago! Ta mora dati tudi prvi dober zgled. In to je država. Če zahteva država od vseh, da ne prodajajo po višjih cenah, potem tudi sama ne sme tega delati. Kajti drugače je njena zahteva brez moralne podlage in zato tudi neučinkovita.

Pri vsem upoštevanju silno naraslih državnih izdatkov, bi vendar mogla država začeti z dobrim zgledom. Naj izda denar za narodno obrambo, ker ti izdatki so potrebni, ker varujejo vsem državljanom mir, to se pravi premoženje in tudi življenje. Toda vse druge izdatke mora država omejiti na minimum in potem bo imela takoj priliko, da začne z dobrim zgledom.

Država zahteva danes od svojih nameščencev in od vseh državljanov, da se omeje v svojih osebnih izdatkih, da morejo tem več dati za celoto, to je državo. Če zahteva država to od državljanov, mora tudi sama najprej dati dober zgled. Ali pa ga je dala? Ali so se zmanjšali reprezentativni izdatki,

ali se je začelo z največjo varčnostjo gospodariti z denarjem davkoplačevalcev? Zelel bi, da bi bilo tako ali ne moremo verjeti, ker nikjer ne vidimo zmanjšanja državnih izdatkov. Toda če morajo vsi državljanji zadržati pasove, ga mora tudi država. Ne kar se tiče njene obrambe in njenih življenjskih funkcij, pač pa glede vseh drugih.

Država pa more dati tudi na drug način dober zgled za pocenitev življenja, ne da bi pri tem sama imela kaj stroškov. Če bi se n. pr. pocenil kredit — in danes bi se pri obilici plačilnih sredstev mogel — bi se pocenila tudi proizvodnja. Zakaj se ne naredi začetek vsaj s pocenitvijo kredita? Zakaj se ne pomaga podjetnim ljudem, da bi s ceninimi krediti dvignili proizvodnjo? Kredit pa je treba poceniti in poskrbeti, da se ga bodo mogli poslužiti tudi mali ljudje. Posebno drž. denarni zavodi bi mogli v tem oziru storiti zelo mnogo in bistveno pripomoči k dvigu gospodarskega življenja. Seveda pa je prvi pogoj, da svoje zastarele predpise vsaj nekoliko modernizirajo.

Če bi država, isto velja pa tudi za samoupravna telesa, zmanjšala svoje izdatke, kar bi dosegla že z odpravo nepotrebnih pisarij, bi mogla tudi črtati marsikatero takso ali pristojbino. Vsaka taksa pospešuje draginjo, vsako zmanjšanje taks pa poceni življenje. Mnogo

prilike je, da država zniža takse, ne da bi se zaradi tega zmanjšali njeni dohodki. V prometu se to zlasti vidi. Kaj se n. pr. zapravi denarja zaradi nepotrebnega boja med železnicami in avtobusnim prometom, ko bi mogel ves avtobusni promet biti ena sama velika dovozna cesta za povečanje železniškega prometa!

Draginja se more zaustaviti le,

če se vsaj neke poceni življenje. Zgled za pocenitev pa morajo dati država in samoupravna telesa. Zato bi moralo obveljati načelo, da država v bodoče ne uvede nobenih novih davščin in ne poveča nobenih dosedanjih, ki bi mogle podražiti proizvodnjo. Nasprotno, te davščine bi morala začeti država postopno zmanjševati. Naj se ne reče, da se to ne bi moglo doseči.

Če je bilo mogoče, da se je znižala zemljarina v času največje konjunktore za agrarne proizvode, bi se morale najti podobne možnosti tudi sedaj. Seveda, če je tu prava volja.

Na vsak način pa drži to, da država ne sme več sama v eni sapi nastopati kot prvoboriteljica proti draginji, hkrati pa jo sama pospeševati!

nezadružnikov. Op. uredništva.) »Jug. Kurir« nadaljuje. Sedaj je Direkcija za zunanjo trgovino izdelala nov načrt naredb, ki je mnogo bolj neugoden za izvoznike-trgovce kakor prvotni. Poleg tega ni ta načrt izenačen ter vsebuje v svojih določbah mnogo nasprotij. Vidi se, da se je v novem načrtu upoštevalo vse, kar so zahtevale zadrage in živinorejci. To pomeni, da je Direkcija odstopila od svojega prvotnega načela, ki ga je hotela uporabiti pri izvozu žive živine proti zadrugam in živinorejcem (da namreč smejo izvažati samo lastno živino oziroma živino svojih članov).

Kar se tiče trgovcev-izvoznikov jim je bila izkazana ta milost, da smejo izvoziti največ 20% od skupnega izvoza živine. Če bi ostalo pri teh 20% in če se upošteva, da bi smeli izvažati živino samo oni trgovci, ki najmanj že tri leta izvažajo živino, potem bi iz tega sledilo, da bi smel vsak trgovec-izvoznik v najbolj ugodnem primeru izvoziti največ pet vagonov živine na leto.

Dočim se tako omejujejo pravice izvoznikov-trgovcev, pa bi mogli proizvajalci, med katerimi morejo biti tudi advokati in zdravniki in ljudje iz drugih poklicev, izvoziti na osebo po 24 vagonov svinj na leto (čl. 18.) Glede odpovedi kontingentov (če namreč cena izvoznikom ne konvenira) se izključijo zadrage od izvoza na 6 mesecev, to pa le v primeru, če odpovedi niso večje ko 20% prijavljene količine. Dočim pa velja to za zadrage in proizvajalce, pa bi bili trgovci-izvozniki izključeni od izvoza za devet mesecev, če bi odpovedali prijavljene izvozne količine.

Vse kaže, da Direkcija za zunanjo trgovino še ni razumela svoje naloge in da še sedaj ne ve, kakšno dolžnost ji je dal zakon o njeni organizaciji. Po vsem tem bi morali reči, da ima namero, da postane prva in glavna ustanova združnega značaja, čeprav je znano, da v ministrstvu za trgovino in industrijo ni nobenega oddelka za združništvo, niti niso tam znani posebni predpisi o pospeševanju združništva na škodo (legalne) trgovine.

Novi načrt naredb o izvozu zaklane živine je v popolnem nasprotju z osnovnimi smernicami gospodarske politike današnje vlade, ki jih je na sestankih z zastopniki gospodarstva podčrtal sam predsednik vlade g. Dragiša Cvetković. Takšna politika Direkcije za zunanjo trgovino ni samo neskladna s temi smernicami, temveč je tudi v stoddotnem nasprotju s politiko finančnega ministrstva, ki hoče, da se gospodarstvo čimbolj okrepi, ker je to najbolj varna pot, da bodo državni fiskalni interesi ne samo varovani, temveč še bolj zajamčeni.

Izjavljamo zato, da »Jugoslavenskim Kurirjem«, da pričakujemo z vso upravičenostjo, da bodo pristojni činitelji takšen načrt naredb zavrgli, ker ta načrt ne bi niti koristil praviim zadrugam niti resničnim producentom, temveč samo onim, ki bi zlorabljali združno obliko in ki bi nastopali kot producenti, pa čeprav bi bili samo preprodajalci. Legalni trgovini pa bi takšna naredba zadala težak udarec, s tem pa tudi državni blagajni, ki živi od davkov legalne trgovine, ne pa od privilegijev zadrug.

Ne gre brez sodelovanja gospodarskih organizacij

Naredba o kontroli izvoza lesa se mora spremeniti

Skoraj redno se je dogodilo, da so se morale vse uredbe in naredb, ki so se izdelale brez sodelovanja prizadetih gospodarskih organizacij, komaj da so bile izdane, že tudi spremeniti, ker se sicer sploh ne bi mogle izvajati. To se je dogajalo tako redno, da je tudi na odločilnih mestih prodrlo spoznanje, da brez sodelovanja gospodarskih organizacij ne gre in zato se je z odločilnega mesta ponovno zadržalo, da se v bodoče ne bodo izdajale gospodarske naredb brez predhodnega zaslivanja prizadetih gospodarskih organizacij. Kljub temu pa je bila tudi naredba o izvozu lesa, lesnih izdelkov ter gozdnih proizvodov izdana brez predhodnega zaslivanja Stalne delegacije lesnega gospodarstva, pa čeprav je na prejšnjih konferencah Direkcija za zunanjo trgovino zagotovila, da se kaj takega ne bo več zgodilo. Direkcija se sedaj izgovarja, da je bila zadeva takoj izdati in da ni bilo časa za zaslivanje lesnih organizacij. V Švici, Nemčiji in Italiji da so se namreč pripravljali neki ukrepi, ki da so zahtevali takojšnjo izdajo naredb. To pa ni res, ker je ugotovljeno, da se je sicer res skušalo v Nemčiji z zasebne strani doseči nor-

miranje cen za trdi les, da pa pristojne oblasti v Nemčiji tega prizadevanja niso podprle. Kot brez podlage so se izkazale tudi vesti o nameravanem monopoliziranju lesnega uvoza v Italiji ter se uvozniki režim v Italiji ni spremenil. Končno pa je ugotovljeno tudi to, da v Švici ni namere centralizirati nabavo lesa v Jugoslaviji, temveč so bili vsi švicarski ukrepi samo povzročeni zaradi napačnega poslovanja posameznih organov naše Direkcije.

S predhodnim zaslivanjem lesnih organizacij pa bi se preprečile številne napake naredb, zlasti pa najbolj kapitalna, da je bila naredba brez prehodnih določb. Ker teh določb ni bilo, so carinske oblasti takoj drugi dan po objavi naredb, t. j. 20. novembra ustavile vsako carinjenje lesa, ker da brez izvoznega potrdila po čl. 5. naredb ne smejo cariniti. Nato je bilo brzojavno naloženo carinarnicam, naj carinijo blago, ki je bilo poslano na carinarnice do 21. novembra, za kasneje došlo blago pa je še nadalje potrebno potrdilo Direkcije. Tega potrdila pa sploh nihče ni mogel dobiti in tako je ves izvoz zastal in na stotine vagonov je obstalo na carinarnicah.

moralo bi se reči, da more opravljati to funkcijo samo Stalna delegacija lesnega gospodarstva.

Črtati se mora zadnji stavek čl. 7. »po navodilih Direkcije«, ker so njene pravice že itak preširoko kodificirane in ni potrebe, da se še tako na splošno razširijo.

Pogoji za podaljšanje voljavnosti izvoznega potrdila so mnogo pretežki, ker izvoznik dostikrat ne ve niti 3 dni, ne pa 15 dni vnaprej, če bo dobil potrebne vagon ali ne. Neupravičena je tudi zahteva o plačilu naknadne tekse, ker je izvoznik itak zadosti oškodovan s tem, če ni mogel pravočasno izvoziti.

Poseben odpor pa velja čl. 8., ki predvideva možnost, da Direkcija z navadnim odlokom prevzame vlogo vseh izvoznikov in izvozniskih tvrdk in po kateri bi vsi izvozniki postali dobavitelji direkcije. Direkcija nima niti potrebne izkušnje niti takšne elastičnosti in usposobljenosti, da bi mogla tudi le v skromni meri nadomestiti delo starih in renomiranih lesnih izvoznih tvrdk. Lesna izvozna trgovina je silno težka in tvegana ter ji birokrati nikdar ne bodo dorasli. To smo tudi videli pri prodaji žamanja v Švico, ko je Direkcija dosegla za naše žamanje mnogo slabše pogoje kakor pa so jih dosegli naši izvozniki. Zato naj se ves 8. čl. črta.

V čl. 9. naj bi se črtale besede »delno ali popolno izgubo kavcije«, ker je kavcija nepotrebna. Lesno gospodarstvo nima teh sredstev, da bi razpolagalo s takšnimi sredstvi. Mnogo bolj bi mu bili potrebni krediti, ne pa da se zahteva od lesnih izvoznikov kavcija. V tem smislu naj se naredba spremeni in potem bo vsaj deloma uporabna. V bodoče pa naj že enkrat obvelja, da se ne izda nobena gospodarska naredba brez sodelovanja gospodarskih organizacij.

arhiv, ker nima to nikakega smisla niti nimajo carinarnice za to osebja in prostorov. Odveč je tudi, da peti izvod spremlja pošiljko v tujino, ker nimajo tuje oblasti prav nobenega interesa za potrdila Direkcije.

Čl. 6. pravi, da se razdeljujejo kontingenti na podlagi predloga zainteresiranih strokovnih organizacij. Ta določba je presplošna in

Nedoslednost Direkcije za zunanjo trgovino

Trgovci-izvozniki zapostavljeni v korist zadrugam

Po »Jugoslavenskem Kurirju« posnemamo naslednjo kritiko o delu Direkcije za zunanjo trgovino.

Na konferencah zaradi novega načrta naredb o kontroli izvoza žive živine so bili poleg uradnih zastopnikov tudi zastopniki združništva in živinorejcev. Ni pa smatrala Direkcija za zunanjo trgovino za potrebno, da povabi na to konferenco tudi zastopnike trgovcev-izvoznikov. Prvič se je

zgodilo, odkar je naša zunanja trgovina pod kontrolo, da se tako očitno zapostavlja poklicni stan našega gospodarstva. Že važnost predmeta je narekovala Direkciji potrebo, da povabi na to konferenco tudi zastopnike trgovine.

(Pri takšnem omalovaževanju trgovine se ni čuditi, da se novi načrt naredb bistveno razlikuje od prvotnega, ki je predvideval, da izgube izvozne ugodnosti vse zadrage, ki bi izvažale tudi živino

Glavne napake naredb

Kako ... na hitro roko je bila sestavljena vsa naredba, kaže naslednje:

V čl. 2. se govori o »nakladalni oblasti«, ki je v naši državi sploh ni, ker obstoje samo nakladalne ustanove.

Čl. 3. je pravi tip kavčukastega paragrafa, ki ničesar ne predpisuje in vse. Po tem členu se more vsaka prošnja za izvoz zavrniti brez vsake utemeljitve.

Čl. 5. določa, da se izdajajo izvozna potrdila v petih izvodih, kar je absolutno nepotrebno. Zahteva se nadalje čisto nepotrebni podatki. Če se zahteva potrdilo carinskih oblasti, je čisto odveč še potrdilo nakladalnih in pristaniških oblasti, ne glede na to, da nakladalnih oblasti sploh ni. Poleg tega trgovci, ki nakladajo na več postajah, ne morejo nikdar vnapre javitvi nakladalno postajo. Čisto odveč je, če se zahteva, da se 4 izvodi izroče šefu nakladalne postaje, ker nakladanje blaga sploh ne zanima Direkcije, temveč šele carinjenje blaga. Zato tudi nima šef nakladalne postaje nič potrjevati. Tudi posebno potrdilo carinskih oblasti je odveč, ker zadostuje, če vpiše carinarnica v dotično rubriko, da je blago šlo čez mejo. Nobene potrebe ni, da bi carinarnica zadržala en izvod za svoj

Zopet zamujena prilika

Kako slabo se vodi pri nas zunanja trgovina, kaže naslednji primer. Ves november se je reševalo vprašanje, če naj se prepusti izvoz krompirja svobodnim trgovinskim firmam ali pa naj se monopolizira za Prizad, Pogod, Prevod in Diporis. Z ozirom na rentabilnost je bil naš izvoz krompirja mogoč samo v Švico. Ker se naše pristojne oblasti, ki naj bi dirigirale našo zunanjo trgovino, o tem vprašanju nisoogle soglasiti, je bila prepuščena odločitev gospodarsko-finančnemu odboru ministrov. Šlo je za tisoč vagonov krompirja, ki bi ga izvozili v Švico. Ni pa še ta odbor prišel do nikakega sklepa, ko se sedaj že poroča iz Švice, da so pristojne švicarske oblasti prepovedale vsak uvoz krompirja. Z izvozom krompirja v Švico bi mogli priti do znatnega zneska svobodnih deviz. Toda mi smo tako dolgo razpravljali in cincali, da je bila lepa prilika zamujena.

V zvezi s tem moramo spomniti na dogodek, ki smo ga v »Trgovskem listu« že enkrat omenili. Naš trgovec je prošil teden za tednom za dovoljenje, da sme uvoziti sukanec iz Švice. Po dveh mesecih je vendarle dobil to dovoljenje, čeprav le za polovico naprosenih deviz. Toda dovolilo je prišlo prepozno, ker medtem je Švica že prepovedala izvoz sukanca. Enkrat zamujajo naše ustanove ugodno priliko za izvoz, drugič zamujajo ugodno priliko za uvoz. In to naj bo dirigirano gospodarstvo! Zdi se nam, da to dokazuje samo dirigirano nesposobnost, ki se pač ne bi smela še nadalje trpeti. Naj bo dirigirano gospodarstvo, toda dirigirati morajo tisti, ki so za to usposobljeni, ne pa tisti, ki nimajo o zunanji trgovini niti pojma.

Združenje trgovcev in zimsko akcija mestne občine

Združenje trgovcev ponovno obvešča svoje članstvo, da je uprava sklenila podpirati le zimsko akcijo mestne občine, zato naj se vse ostale nabiralne pole raznih organizacij in društev odklanjajo. Vsak darovalec dobi pri odboru za zimsko pomoč pri mestni občini potrdilo, s katerim se lahko vsak izkaže nabiralcem, da je že zadostil zimski pomoči mestne občine. Vsem onim, ki se še niso odzvali pozivu odbora za zimsko pomoč mestne občine, priporočamo da to čimprej store, da bo obdaritev revnih lahko v pravem času izvedena.

Obljubljaja se reforma drž. računovodstva

Iz Beograda se zanikuje vest, da bi se že izdelovala uredba o novem proračunu, pač pa se izdeluje uredba o drž. računovodstvu, ki se seveda tudi zelo tiče državnega proračuna. Potreba spremembe zakona o državnem računovodstvu je bila že dostikrat poudarjena in samo prav je, če jo dobimo hkrati z novim proračunom. Seveda pa le pod pogojem, da bo izdelana res dobro in da se bodo v polni meri upoštevali predlogi gospodarskih organizacij.

Prodajna cena masti

Ban dravske banovine je z odločbo z dne 6. t. m. razveljavil tretji odstavek čl. 10. odločbe o cenah mesa in masti z dne 7. septembra t. l. Po tem odstavku je bilo predpisano, da razlika med nabavno in prodajno ceno pri grosistu ne sme presegati 1 din, pri detaljlistu pa ne 2 din. Sedaj je z banovo odločbo razveljavljeni odstavek zamenjan z naslednjim besedilom:

Za mast, ki se v dravsko banovino uvaža, veljajo predpisi čl. 2. uredbe o kontroli cen in čl. 8. uredbe o pobirjanju draginje in

brezvestne špekulacije tako, da razlika med nabavno in prodajno ceno pri grosistu ne sme presegati 150 din, pri detaljlistu pa 3 din. Poleg tega računajo grosisti k ceni masti pribitek 050 din, ki se odvaja banovinskemu prehranjevalnemu zavodu v Ljubljani. Ta sredstva zbira prehranjevalni zavod v posebnem fondu za kritje izrednih stroškov, nastalih z vskladiščenjem masti v skladišča za rezervno hrano. Vsi obrati, ki vskladiščujejo mast na svoj račun in nevarnost, a po nalogu in pod kontrolo prehranjevalnega zavoda, prejemajo od njega v breme teh sredstev bonifikacije po 15 din za

vsakih 100 kg masti, ki je vskladiščena ob koncu meseca v skladiščih rezervne masti.

Izvoz naše živine v Nemčijo

Vsak dan postaja izvoz živine iz Slovenije v Nemčijo živahnejši. Zlasti se izvažajo živina iz Slovenskih goric. V ponedeljek je bilo poslanih v Nemčijo 150 volov. Voli so bili prodani po ceni 850 din za kilogram žive teže. Istočasno je prišlo v Maribor za Nemčijo več vagonov ovc iz Južne Srbije. Dosedaj je šlo skozi Maribor že 100 vagonov ovc iz Južne Srbije in

Črne gore. Ovce se plačujejo po 13 din za kg žive teže. Vsak dan prihajajo v Maribor novi transporti ovc, namenjenih za Nemčijo.

Nemci so zvišali ceno našim namiznim jabolkom

Prizadu se je posrečilo, da je dosegel pri pristojnih nemških ustanovah zvišanje cene za naša namizna jabolka. Nepakirana in pakirana namizna jabolka dobre kakovosti se bodo odslej plačevala po 35 mark za 100 kg franko nemško-južnoslovenska meja. Pri dostavi franko madžarsko-nemška meja se zviša cena za 150 marke.

Bodočnost nizozemskega goldinarja Nemško mnenje

Generalni komisar za finance in gospodarstvo na Nizozemskem dr. Fischböck je na sestanku z novinarji govoril o stabilnosti goldinarja nemške veljave. V zadnjem času se je precej opazil strah javnosti, da bi se mogla začeti na Nizozemskem inflacija. Na borzi je prišlo do divjih nakupov vrednostnih papirjev in tudi sicer se je opazil močan beg v nepremičnine. V svojem govoru je z ozirom na vse te govornice poudaril dr. Fischböck, da o razvrednotenju nizozemske valute proti tujim valutam ne more biti govora. Na Nizozemskem tudi ni nobenega nagnenja za inflacijo. Kot inflacija se razume spiralo gibanje med mezdami in cenami. Neutemeljeni dvig cen pa je s predpisi prepovedan in cene se strogo nadzirajo. Če pa se tudi misli na imenovanje komisarja za cene, ki bi imel velika pooblastila, ki bi mogel tudi kontrolirati sklepe ministrstev z ozirom na njih vpliv na cene.

Cene na Nizozemskem naj nikakor ne presežejo nemških cen. Načeloma se morajo prodajne cene ravnati po produkcijskih cenah. Pri močnejši uporabi iz Nemčije uvoženih surovin in blaga se bodo nizozemske cene postopoma prilagodile nemškim cenam. Nikakor pa se to ne bo zgodilo na viharen način in v divjem tempu. Gre nasprotno za proces, ki se bo razvijal počasi. Res je, da je trenutno preobilica plačilnih sredstev ter pomanjkanje konsumnih predmetov. Z večjimi davki, povečano kontrolo cen ter naložbo posojil, torej z varčevanjem pa se bo poskrbelo, da kupna moč ne bo motena in da ne bo povzročila v nizozemskem gospodarstvu nobenih zlih posledic.

Glede razvoja na borzi je dejal dr. Fischböck, da ni v nemškem interesu, da bi se nakupovali nizozemski papirji, ker je sedaj rentabilnost nizozemskih podjetij prešlaba. Upoštevati pa je treba tudi to, da znaša sedaj davek na dobiček le 10%, da pa bo v kratkem znatno zvišan. V Nemčiji znaša isti davek 40%, skupno z drugimi davki pa je dobiček obdačen do 60 in 65%. Na to višino sicer letos davki na Nizozemskem ne bodo zvišani, vendar pa morajo biti nizozemski delničarji pripravljeni, da bodo že letos plačevali znatno višje davke. (Dejansko so tudi po tej izjavi nakupi na nizozemski borzi nazadovali.)

Dr. Fischböck je nato govoril o nizozemskih investicijah v tujini.

Ze v 24 urah barva, plesira in kemično snazi obleke, klobuke itd. Skrobi in svetlolika srajce, ovratnike in manšete. Pere, suši, monga in lika domače perilo

tovarna JOS. REICH

Poljanski nasip 4-6. Selenburgova ul. 8

Telefon št. 22-72.

Te investicije bodo zlasti po vojni za vrednost nizozemske valute odločilne važnosti, ker bodo po vsej verjetnosti dohodki iz teh investicij Nizozemskina razpolago. V znatni meri se bodo mogle te investicije tudi realizirati, ker je velik del njih čista kapitalna naložba brez vsakega trgovinsko-političnega ozadja. Te investicije se zato morejo smatrati kot rezerva. Po precej zanesljivih cenitvah znašajo nizozemske investicije v Indiji 4 milijarde, v Ameriki in Nemčiji pa po poldrugo milijardo goldinarjev. Investicije v Nemčiji so popolnoma intaktne in se more z njimi računati v polni nominalni višini. Nizozemska Indija ravno sedaj dobavlja Združenim državam Sev. Amerike velike količine blaga ter bo imela velike količine deviz, zlasti pa dolarskih dobroimetij. Če se Indija zopet združi z

Nizozemsko, bodo te investicije krepka opora za nizozemsko valuto. (Tu je treba omeniti, da se v zadnjem času govori, da bi Nizozemska s svojim dobroimetjem v Združenih državah omogočila nadaljnje angleške nabave orožja v Združenih državah.)

Na vrednost nizozemske valute bi mogla imeti velik vpliv vojna odškodnina, ki bi jo morala plačati Nizozemska. Njeno nenadno izplačilo bi moglo zelo dvigniti obtok bankovcev. Toda dejansko ni niti govora o tem, da bi se ta plačala v gotovini.

Iz vseh razlogov misli dr. Fischböck, da je strah pred inflacijo in razvrednotenjem nizozemske valute čisto neutemeljen, zlasti še, ker bo nemška državna banka z vso vnašajo sodelovala pri ohranitvi nizozemske valute in stabilizaciji nizozemskega goldinarja.

Korporativni gospodarski red na Nizozemskem

Generalni tajnik nizozemskega ministrstva za trgovino, obrt in paroplovbo je izdal načelno uredbo o novi organizaciji nizozemskega gospodarstva. S to uredbo se vse gospodarstvo, razen kmetijstva in ribarstva, ki se bosta najbrž organizirala s posebno uredbo, organizira na korporativni podlagi. Ustanovi se šest obratnih organizacij, ki tvorijo skupno samostojno organizacijo za razvoj gospodarskega življenja. Teh šest obratnih organizacij se deli na naslednje oddelke: za industrijo (vključno pogonska podjetja), obrt, trgovino (vključno gostinski obrati), denarni zavodi, zavarovalni zavodi ter prometni obrati. Ti glavni oddelki so zopet razdeljeni na manjše strokovne skupine. Obstoječe organizacije se smejo razpustiti ali pa združiti, nakar se vključijo kot pooblaščen skupine v okvir šestih centralnih organizacij. Vsak podjetnik in vsako podjetje mora pripadati eni teh centralnih organizacij, ki zastopa njegove gospodarske interese v najbolj širokem smislu besede. To velja tudi za obrate javnih teles. Če deluje eno podjetje več ko v eni glavni panogi, se priključijo organizaciji tiste panoge, v kateri najbolj dela. Drugim organizacijam se priključijo le kot strokovni član ali pa se v primeru le postranskega obratovanja v tej panogi vodi le kot član s posvetovalnim glasom, ki pa tudi ne plačuje prispevkov. Imenovana je tudi že bila posebna komisija, ki naj skrbi za to, da se ta organizacija v celoti izvede. Komisija ima zelo dalekosežna pooblastila. Ta nova organizacija nizozemskega gospodarstva se more izvesti, ker se more nasloniti na že obstoječe organizacije. Novo je le prisilno članstvo, izključenje dvojnih organizacij, ki so nastale v mnogih panogah iz političnih razlogov ali pa zaradi versko-nazorskih razlik. Novo je končno tudi to,

da se vse organizacije sistematično združijo v eni enotni organizaciji.

V sedanjih časih je takšna popolna izvedba organizacije gospodarskega življenja v mnogem oziru utemeljena in potrebna. Vojno gospodarstvo je postavilo gospodarski organizaciji čisto nove naloge. Danes ne gre več za to, da se razdele trgi in zatira nelojalna konkurenca. Pomanjkanje surovin je postavilo na prvo mesto skrb za pravilno razdelitev surovin, kar pa je dosegljivo le s pomočjo vse gospodarske panoge združujoče organizacije. Na Nizozemskem pa poleg tega pospešuje ustanovitev takšne organizacije še novi red v Evropi, ki ga Nizozemska kot zasedena država še prav posebno občuti. Reorganizacija nizozemskega gospodarstva naj zato pomeni prilagoditev nizozemskega gospodarstva novim razmeram.

Politične vesti

Ameriška agencija Columbia poroča, da je sovjetski odposlanec obiskal kralja Borisa ter mu sporočil, da je sovjetska vlada pripravljena jamčiti Bolgarski varnost proti napadu s katere koli strani.

Kancelar Hitler in belgijski kralj Leopold sta se po poročilu agencije »Columbia« nedavno sestala.

V velikih nemških tovarni za oboroževanje je govoril Hitler delavcem v tork dopoldne. V svojem govoru je izjavil: Sedaj gre za boj dveh svetov. Naj najprej pojasnim, za kaj gre. Angležev je 46 milijonov in imajo 40 milijonov kv. kilometrov zemlje. Francozov je 37 milijonov in imajo 10 milijonov kv. kilometrov, Italijanov je 45 milijonov in imajo komaj pol milijona kv. kilometrov, Nemcev pa je 85 milijonov, svoje življenje pa si morajo ustvariti na prostoru samo 0-8 milijonov kv. kilometrov. Ni pa bil svet tako od Boga razdeljen. Razdelili so si ga ljudje v zadnjih 300 letih, ko je bil nemški narod

notranje razdvojen. Po tridesetletni vojni je uporabil narod vse svoje sile samo za medsebojne boje. V tem času si je Anglija s silo skovala svoj imperij. Uoda italijanskega naroda je bila podobna oni nemškega naroda in notranje razcepljen si ni mogel italijanski narod ohraniti niti svojih pozicij v Sredozemskem morju. Človek ne živi od fraz, temveč od življenjskih sredstev. Če ima teh premalo, je njegovo življenje težko. Svet je nepravilno razdeljen in to je treba odpraviti. Če ne gre to s pametjo, je treba izvesti s silo. Nato je Hitler dejal, da je skušal izenačiti razlike med prevelikim bogastvom in preveliko revščino. Tudi to sem skušal doseči s pametjo, če pa ne gre s pametjo, je potrebna tudi tu sila. Bistvo socialnega reda je to, da nihče ne dobiva za svoje delo miloščino. To velja tudi za narode. Osnovna pravica, za katero so se narodi vedno borili, je zemlja. Narodi so bili vedno pripravljene dati za zemljo tudi svoje življenje. Ko je prišel na vlado, je postavil dve zahtevi: nemški narod mora biti enoten, ker samo tako je mogoče mobilizirati vse sile naroda, da nastopi z drugo zahtevo, da se mu priznajo njegove življenjske pravice. Kakšen je bil položaj Nemčije pred osmimi leti. 7 milijonov je bilo brezposelnih in njih število je še vedno naraščalo. Možnosti za življenje Nemčije je bilo premalo. Odpraviti pa je bilo treba zatiranje Nemčije, ki se je zlasti izražalo v versajski pogodbi. Zato je bilo naše geslo: boj Versaju!

Obširno je govoril Hitler tudi o svojem gospodarskem programu ter poudaril, da mora po njegovem mnenju služiti vse narodu in ne kapitalu. Oni drugi so imeli zlato. Nemci so lahko opustili zlato veljavo, ker niso imeli zlata. Zgradili so si nov sistem.

Angleške čete so začele v Libiji na široki fronti ofenzivo, ki po angleških vesteh ugodno napreduje. Dosedaj je bilo ujetih že nad 4000 italijanskih vojakov. Poveljnik italijanskega oddelka, ki se je zapletel v borbo, je padel, njegov namestnik pa je bil ujet.

Angleška ofenziva proti Sidi Baraniju se je začela že v soboto in je zelo skrbno pripravljena. Napad sam pa se je začel šele v ponedeljek zjutraj, ko so angleške čete že prišle tik pred močno utrjene italijanske pozicije. Angleške čete, med katerimi so bili tudi neki francoski oddelki, so z napadom zavzele prvo linijo in ujele tu 500 vojakov. Poveljujoči italijanski general na tem mestu je bil ubit, njegov namestnik pa ujet. Med ujetniki sta dve petini vojakov domačinov iz Libije. Drugi angleški oddelki so med tem prodrli do morja med Sidi Baranijem in Bukbukom. Tako je o angleški ofenzivi poročal v spodnji zbornici Churchill in dostavil, da bi bilo še prezagodaj govoriti o obsegu in končnem rezultatu ofenzive, da pa je mogoče reči, da je bil začetek ofenzive zelo uspešen. Angleško uradno poročilo pravi, da je bilo v teh bojih ujetih nad 4000 italijanskih vojakov in zaplenjen mnogo vojnega materiala. Poročilo nadalje podčrtuje uspešno sodelovanje letalstva, mornarice in kopne vojske. Italijani da so izgubili v teh bojih nad 20 letal. Vest o ofenzivi je naravno vzbudila v Angliji največje veselje.

Posebni Reuterjev poročevalec pravi, da sta pri Sidi Baraniju odrezani dve italijanski diviziji.

»Daily Telegraph« poroča iz Kaira, da je Mussolini odklonil demistijo maršala Grazianija, ki mu jo je ta ponudil.

Dodekaneško otočje je sedaj popolnoma odrezano od Italije. Po turških vesteh je nastalo na otočju pomanjkanje živil.

Italijani poročajo z albanskega bojišča, da je 9. armada odbila sovražne napade in izvedla številne protinapade. 11. armada pa da se je brez izgub umaknila na črto severno od Argirokstra. Italijanski umik krije okoli 300 italijanskih letal.

Grška poročila poročajo o hudih bojih zlasti v pogorju Mokra in Kamija, vendar pa so tudi tu grške čete napredovale po bojih na nož. Grške čete so tu že prodrle do doline reke Skumbe ter prodirajo od tu dalje proti Elbasanu. Tudi na južni fronti napredujejo Grki ter so se približali mestu Tepeleni na 11 km.

V noči od nedelje na ponedeljek so izvedli Nemci silen letalski napad na London. Mnogo bomb je padlo na stanovanjske hiše ter je bilo več oseb ubitih. Tudi stvarna škoda je velika. Zadetih je bilo med drugimi poslopji 5 bolnišnic, en hotel, neka molitnica itd.

Istočasno pa so angleška letala napadla nemška mesta ob Renu zlasti Düsseldorf, ki je bil nekaj ur bombardiran. Nastale so številne eksplozije in požari. Znova so bila tudi bombardirana pristanišča v zasedeni Franciji, Belgiji in Nizozemskem.

Gospodarska struktura Grčije

Grško-italijanska vojna je vzbudila zanimanje tudi za grško gospodarstvo. Zato naj navedemo tu nekaj besed o Grški in njenem gospodarstvu.

Grčija ima okoli 130.000 kvadratnih kilometrov površine in nekaj manj ko 7 milijonov prebivalcev. Po vojni s Turčijo je izgubila vse svoje ozemlje v Mali Aziji, pomnožilo pa se je njeno prebivalstvo v Grčiji zaradi prisilne izselitve Grkov iz izgubljene Male Azije. Vendar pa je danes Grčija še vedno mnogo večja, kakor pa je bila pred svetovno vojno.

Grčija je v glavnem agrarna država, vendar pa ima zelo razvito trgovino in zlasti močno trgovinsko mornarico, ki je na 9. mestu na svetu in ki donša Grčiji vedno veliko tujih deviz. Industrija se je začela v Grčiji razvijati šele pred nekaj leti.

Ker je Grčija zelo hribovita, je komaj ena četrtina njene površine primerna za kmetijsko obdelavo zemlje. Grčija mora zato uvažati mnogo žita. Z raznimi melioracijskimi deli je skušala Grčija v zadnjih letih povečati svojo kmetijsko proizvodnjo. Zelo pa je razvito grško sadjarstvo in povrtninstvo. Grozdje, sadje in povrtnine in industrijske rastline tvorijo tri četrtine grškega izvoza.

Grčija ima sicer mnogo rud, njih ležišča pa so zelo revna. Kopljejo se železna ruda, železni pirit, magnezit, krom, nikelj in svinec. Zaradi revnih ležišč pa nima rudarstvo za Grčijo večjega pomena.

V zunanji trgovini je Grčija pasivna, pasivnost pa izravna z dohodki trgovinske mornarice, velikimi denarnimi pošiljkami grških izseljencev ter močnim obiskom tujih turistov.

Ker je grški izvoz zelo konjunktorno občutljiv, je Grčija zelo odvisna od razvoja gospodarskih razmer po svetu. Zato je tudi sve-

točna gospodarska kriza Grčijo močno zadela. Posebno se je to pokazalo ob padcu angleškega funta, s katerim je bila grška valuta vedno čvrsto zvezana. Transforni moratorij, devalvacija drahme ter veliki krediti grške emisijske banke grškemu gospodarstvu pa so primeroma hitro omogočili sanacijo.

V zadnjih letih je Grčija zelo mnogo storila za napredek svojega kmetijstva. Leta 1932. je Grčija krila samo 43% svoje potrebe po žitu, v zadnjih letih pa že dve tretjini. Oljke, vinogradi in tobačni nasadi so glavne industrijske vrednote Grčije. 50 odstotkov vse vrednosti grškega izvoza odpada na tobak.

Od industrijskih podjetij so se v zadnjih letih posebno razvila tekstilna podjetja, ki v veliki meri uporabljajo tudi domači grški bombaž.

Od grških uvoznih predmetov so najvažnejši še vedno: žito, surovine, pogonski material, kuriva in stavbeni les. Od gotovih izdelkov se uvažajo zlasti železni izdelki, umetna gnojila in papir. Največji dobavitelj in hkrati tudi največji kupec grških proizvodov je Nemčija. Na drugem mestu je Velika Britanija, na tretjem pa so Združene države Sev. Amerike.

Grčija ima zelo velike zunanje dolgove ter je med južnovzhodnimi evropskimi državami primeroma najbolj zadolžena. Glavni upnik Grčije je Velika Britanija. Grčija danes transferira samo 40% dopeljih plačil za svoje tuje dolgove. Davki v Grčiji so mnogo večji ko v drugih državah. 18 odstotkov vseh državnih izdatkov gre za državne dolgove. Ker pa so bili v zadnjih letih državni dohodki zelo veliki, je mogla država postaviti načrt za izvajanje javnih del. Ta načrt bi moral veljati za 10 let.

večala potrošnja od 15.395 na 18.475 vagonov.

Zanimivi so podatki monopolne uprave o potrošnji tobaka in tobačnih izdelkov. Po količini se je povečala potrošnja od 972 na 1073 milijona kg. Potrošnja se je torej povečala za 10,3 odstotka. Ker pa se je povečala potrošnja cenejših izdelkov na škodo dražjih, so se dohodki monopolne uprave povečali samo za 6,3%. Zanimivo je,

da se je najbolj povečala potrošnja cenenejšega križanega tobaka. V prejšnjih letih je znašala potrošnja tega tobaka 2,5 do 3 milijone kilogramov, leta 1938./39. je narasla na 4,83 milijona kg, leta 1939./40. pa na 5,72 milijona kg. Najbolj se je povečala potrošnja najcenejšega tobaka za pipo druge vrste, in sicer za 1,1 milijona kg. S tem v zvezi se je povečala tudi potrošnja cigaretnega papirja, ker se je najcenejši tobak za pipo uporabljal tudi kot cigaretni tobak.

Potrošnja cigaret se je povečala samo za 3%, t. j. od 472 na 487 milijona kg. Pri dražjih cigaretah se opaža nadaljnje nazadovanje, dočim se je najbolj povečala prodaja cigaret »Ibar«. Kljub povečani potrošnji v lanskem proračunskem letu je znašala povprečna potrošnja tobaka in tobačnih izdelkov na glavo prebivalca samo 650 gramov na leto, kar je znatno manj ko v drugih letih. Tako je znašala povprečno v letih 1927. do 1930. povprečno na leto 800 g na prebivalca.

Potrošnja petroleja je nazado-

vala zaradi pomanjkanja v lanskim zimskim mesecih ter je znašala samo 278 milijona kg.

Potrošnja vžigalic se je sicer povečala v primeri s prejšnjimi leti za 3 odstotke, vendar pa še ni dosegla potrošnje v letih pred nastopom gospodarske krize. Monopolska uprava je mnenja, da je vzrok v vedno večji uporabi vžigalnikov, ki se še nadalje vtihoaplajo v državo.

Monopolska uprava je bila v letu 1939./40. postavljena pred nalogo, da tudi v bodoče zagotovi državi neokrnjeno višino dohodkov od prodaje monopolnih predmetov. Ta prodaja se je v zadnjih letih gibala v višini 1700 milijonov dinarjev. Zato je morala monopolna uprava v aprilu zvišati cene tobaku in tobačnim izdelkom, nedavno pa tudi cene soli in petroleju. Računati pa je tudi s tem, da bo morala podražiti še cene za križani tobak in tobačne izdelke, ker drugače ne bo mogla dati državi onih dohodkov, ki jih ta potrebuje.

Maksimalne cene za surove kože

»Službene novine« z dne 7. decembra so objavile naslednje maksimalne cene za surove kože. (Te cene smo mi že objavili, ker pa so bile v objavi nekatere napake, jih objavljamo še enkrat.)

»Na podlagi odloka ministra za trgovino in industrijo in ministra za socialno politiko in ljudsko zdravje št. 7581 z dne 2. oktobra 1940 ter na podlagi njunega pooblastila št. 10577 z dne 15. novembra 1940. odreja Urad za kontrolo cen naslednje maksimalne cene surovi koži domačega izvora:

- I.
  1. Goveje kože vseh tež 23 din za 1 kg.
  2. Telečja koža in »cvikarjic« z glavo in nogami, 26 din za 1 kg.
  3. Telečja koža in »cvikerjic« brez glave in s kratkimi nogami, 31 din za 1 kg.
  4. Koža juncev z glavo in nogami, 23 din za 1 kg.
  5. Koža juncev brez glave in s kratkimi nogami, 26 din za 1 kg.
  6. Konjska koža 180 din za 1 komad, ako je daljši od 220 cm; od 200 do 219 cm za 10% ceneje, od 180 do 199 cm za 20% ceneje, od 150 do 179 za 30% ceneje in končno koža žrebet za 40% ceneje.
  7. Suha goveja koža 60 din za 1 kg.
  8. Suha telečja koža 70 din za 1 kg.
  9. Suha »čoklovina« 52 din za 1 kg.

10. Goveja razpeta suha koža 83'50 din za 1 kg.

II. Pod točko 1. določene cene se razumejo baza prima, pariteta franko vagon Beograd, za dravsko banovino pariteta franko vagon Ljubljana, nakupna teža (ulazna vaga).

III. Pri prevzemanju kož brez soli se mora računati kalo in sicer:

1. pri govejih kožah za poletne mesece do 15%, za zimske mesece 12%;
2. pri telečjih kožah za poletne mesece do 10%, za zimske mesece do 7%.

IV. Tako ugotovljeni osnovni ceni, ki velja za prodajo po trgovcih s surovimi kožami predelovalcem, morejo trgovci še dodati iz naslova svojega bruto-zasluzka 10% pri goveji, telečji koži in koži juncev in pri čoklovini ter 20% pri konjski koži.

V. Pristojne banske uprave in uprava mesta Beograda bodo po navodilih Urada za kontrolo cen odredile cene izdelanega usnja po čl. 2. uredbi o kontroli cen, pri čemer bodo vzele kot podlago s to odločbo določene cene surovi koži.

VI. Ta odločba je že stopila v veljavo.

Zunanja trgovina

Na konferenci z zastopniki izvoznikov kož je bil dosežen sporazum o razdelitvi izvoznih kontingentov za kože od drobnice. Stare tvrdke bodo dobile 70%, zadrage 10% in nove firme 20% izvoznih kontingentov.

Na svetovnih trgih se opaža vedno večje pomanjkanje trgovskih ladij. To pomanjkanje je že tako veliko, da je morala dopustiti celo Japonska, ki je vedno delala na to, da je prevoz čim cenejši, zvišanje prevoznih tarif.

Nemci so kupili dve romunski rafineriji nafte, in sicer »Rafiraju« in »Rafineria Titan«. Za obe so plačali 60 milijonov lejev.

Po novi trgovinski pogodbi med Vel. Britanijo in Turčijo se bo turški izvoz v Vel. Britanijo zvišal od 7.250.000 na skoraj 50 milijonov turških lir.

Svedska zunanja trgovina se je v oktobru v primeri z lani znižala za 36%, od 159,4 na 102,9 milijona kron.

Svedski lesni izvoz v Nemčijo se ugodno razvija. Do konca leta bo izvozila Svedska okoli 325.000 standardov rezanega in okoli 400.000 standardov celuloznega lesa ter 85.000 ton papirja. Iz Nemčije uvažava Svedska v glavnem kemikalije, premog in kovinsko blago.

Med Argentino in Španijo je bil po dolgih pogajanjih dosežen sporazum, po katerem bo dobavila Argentina Španiji 350.000 ton koruze v vrednosti 14 milijonov pezeta, Španija pa Argentini v zameno surovo železo in žel. material.

V Washingtonu se ustanovi med-ameriški odbor za kavu, ki bo urejal proizvodnjo, potrošnjo in prodajo kave na vsem ameriškem kontinentu. Ta sporazum je bil sklenjen med Združenimi državami in 14 drugimi ameriški državami ter velja do 1. oktobra 1943.

Proizvodnja avtomobilov v Združenih državah Sev. Amerike je znašala v oktobru 421.210 avtomobilov proti 224.470 avtomobilom v septembru. Tu pa so všteti samo potniški avtomobili.

V Sovjetski Rusiji bodo začeli delati dva čezoceanska parnika po 19.000 ton.

Uporaba naših predvojnih dolgov Nemčiji

Kakor poroča nemški gospodarski list »Die Wirtschaft«, se bo uporabila protivrednost za naše predvojne dolgove Nemčiji, ki so bili pred kratkim urejeni s posebnim sporazumom med našo in nemško državo, za nemške investicije v naši državi. Skupna vsota vseh teh priznanih nemških terjatev znaša približno 250 milijonov din. To vsoto bo položilo finančno ministrstvo na poseben račun v dinarjih pri naši Narodni banki za račun nemških lastnikov naših predvojnih obveznic. Nemška državna blagajna bo tem lastnikom takoj izplačala vse priznane zneske, z dinarji, položenimi pri naši Narodni banki, pa bo razpolagala nemška državna blagajna ali pa poseben konzorcij, ki se bo v ta namen ustanovil.

Amerika na prehodu

Ch. A. in M. B. Beard

(Nadaljevanje.)

Volivni boj je ob tako podobnih si programih potekal mirno, brez prevelikega razburjenja. Hooverjevi govori so bili umerjeni, dostojanstveni in splošno defenzivni. Tudi Rooseveltova borba za predsedniško mesto je bila dostojna in nekako dobrodušna, v skladu s kandidatovim značajem. Ker so z vseh strani prihajala ugodna poročila, ni bilo treba drugega kakor izogibati se »napakam«. To je, niso se smeli preveč jasno kazati lastni nameni, da ne bi koga odbili. Le v eni stvari se je Roosevelt jasno izrazil, in sicer glede kmetijskega vprašanja. V svojem govoru v Topeki (Kansas) je obljubil podporo Tugwellovemu načrtu za pomoč farmerjem. (Po tem načrtu naj bi farmerji zmanjšali svojo proizvodnjo in dobili sorazmerno odškodnino iz državnih sredstev.) Ta obljuba je pridobila Rooseveltu množico glasov v sicer republikanskem Srednjem zapadu.

Zanimiva podpornika demokratov sta bila senator Huey P. Long iz Louisiane z geslom »razdelitve bogastva« in oče Coughlin iz Detroita, ki je divje napadal tako kapitaliste kakor tudi komuniste in zahteval uvedbo posebnega državnega denarja. Roosevelt sicer ni sankcioniral njunih teorij, pač pa je imel precej dobička od njune podpore.

Izid volitev je bil ravno nasproten izidu prejšnjih volitev. Glasovalo je skoraj tri milijone ljudi več kakor l. 1928. Hoover je dobil 15.758.901 glas ter šest držav (Connecticut, Delaware, Maine, Pennsylvanijo, New Hampshire, Vermont). Roosevelt je dobil 22.809.638 glasov in 42 držav. Socialisti in komunisti so skupaj dobili 987.000 glasov.

Ker je bil program demokratov splošno precej nejasen, se ne da reči, da bi bilo ameriško ljudstvo leta 1932. glasovalo za »New Deal«, prav tako malo, kakor so leta 1860. glasovali za osvoboditev sužnjeval ali 1896. za vojno s Španijo in imperializem. Sploh so ameriški volivci redko, če sploh kdaj, glasovali za kaj določnega.

Vendar so se, podobno kakor v primeru Lincolnove izvolitve, presenetljivi dogodki pripetili med volitvami v novembru in predsednikovim nastopom v marcu, ki so dali povod ali pa naravnost zahtevali dejanja, na kakršna ni ob volitvah nihče mislil.

Detonacije

Po zmagi so demokrati pričakovali, da si bodo lahko razdelili službe in službe, kakor se je dogajalo ob vsaki novi vladi. Roosevelt so imeli za »ljubeznivega moža«, ki ne bo delal preveč sitnosti. Mogoče bi bilo tudi res šlo vse po starem redu, če bi ne bilo prišlo do silnih pretresov v denarništvu. Toda od malih politikov ne opaženo, in sploh znana samo nekaterim ljudem, se je izvršila velika sprememba v razdelitvi razpoložljivega denarja. Od novembra 1929. do novembra 1932. so propadle vse tiste vrednosti, ki se izražajo v delnicah in obveznicah, in na tisoče malih bank je izginilo pod poplavo bankrotov. Vendar so banke na splošno, posebno velike banke v glavnih mestih stale na videz trdno, kakor

gibraltarska skala. V okroglih številih so njihove vloge in gotovina znašale leta 1928. 71,5 milijarde dolarjev, 1929. leta 72 milijard, 1930. leta 74 milijard in še junija 1931. nad 70 milijard dolarjev. Kaj so kazale njihove knjige junija 1932., med predsedniško volivno bitko, tega javnost ni vedela, kajti značilno in v nasprotju z običaji se je objava uradnih številk za dolgo zakasnila, do januarja 1933. Dejansko so med junijem 1931. in junijem 1932. padle vloge in gotovina od 70 na 57 milijard dolarjev, a bančne vloge same so padle za približno 12 milijard. Toda javnost tega ni slutila niti junija niti novembra 1932. na dan volitev.

V tedanjih okoliščinah ob koncu volivnega boja se javnost ni dosti zmenila za novico, da je guverner države Nevade dne 31. oktobra proglasil 12dnevni moratorij, da bi rešil niz bank. Pač je pa že zbudilo pozornost, ko so januarja 1933. časniki objavili številk, ki jih je zbral javni valutni nadzornik in ki so kazale strm padec bančnih vlog in gotovine.

Detonacije nadzornikovega raz-

kritja so še odmevale, ko je »Reconstruction Finance Corporation« objavila svoje četrtletno poročilo, dne 3. februarja 1933. Tudi tu so bile nesporne statistike v zvezi s ponudbo in povpraševanjem, dobičkom in zgubo. Številke so kazale, da je korporacija med februarjem in decembrom 1932. leta dovolila posojila 5582 bankam in trustnim družbam in da je znašala vsota posojil v tej dobi 850 milijonov dolarjev. Takoj na drugem mestu so bile med posojiljemniki železnice. Velike proge in velike banke so bile očitno v zadregi, kajti naloga korporacije ni bila podpirati take, ki bi si mogli še sami pomagati. Zdej se je začelo ljudem svetlikati, da so banke v hudi stiski in da se železnice, katerih obveznice so ležale v varnostnih kletih hranilnic, univerz, ustanov in zavarovalnic, borijo za obstanek ter zevajo po kreditu. Ni se dalo zanikati, da pomembni deli ameriškega sistema nikakor niso »zdravi« v katerem koli smislu te besede, in vlagatelji so hiteli dvigati denar za nakupe ali zato, da ga spravijo v nogavice. (Dalje)

Nашa zunanja trgovina z balkanskimi in podonavskimi državami

Uradni podatki o naši zunanji trgovini kažejo, da se je letos naša trgovina z balkanskimi in podonavskimi državami mnogo bolj ugodno razvijala ko v prejšnjem letu. Tako je znašal naš izvoz oz. uvoz iz balkanskih držav:

	1940	1939	1940	1939
	Izvoz		Uvoz	
	v milijonih din.			
Albanija	69,3	18,0	0,1	0,4
Bolgarska	31,3	5,0	51,1	2,7
Grčija	100,0	106,9	75,1	39,1
Mađarska	363,8	226,3	197,5	146,5
Romunija	55,4	48,7	285,8	97,5
Turčija	58,7	5,2	10,2	3,2
skupno	678,5	410,1	598,8	289,4

Na vse te države je odpadlo v prvih 10 mesecih letos 12'08%, lani pa le 9'83% vsega našega izvoza, od uvoza pa 12'28%, dočim lani le 7'25%. Naš izvoz v te države se je torej povečal za 268'4 milijona din ali za 65'48%, uvoz pa celo za 310'4 milijona din ali za 107'25%. Naš trgovinski saldo je bil letos s temi državami aktiven za 78'7, lani pa za 120'7 milijona dinarjev.

Izvoz zdravilnih rastlin

Lipovo cvetje je postavljeno pod kontrolo in se zato sedaj sploh ne bo moglo izvažati. V l. 1938. smo izvozili lipovega cvetja 174 ton v vrednosti 2'5 milijona din. V letu 1939. se je ta izvoz dvignil celo na 467 ton v vrednosti 8'9 milij. din. Od tega izvoza je šlo največ v Nemčijo (185 ton), v Francijo (53), Belgijo (108), Združene države Sev. Amerike (35) in v Argentino (69 ton). Letos je lipovega cvetja posebno veliko in nabrali smo ga že okoli 25 vagonov. Vse lipovo cvetje se bo sedaj potrošilo doma, ker ga kupuje vojska, ki ga uporablja za čaj vojakov. Vojska plačuje lipovo cvetje po 25 do 29 dinarjev. Za mnoge zdravilne rastline se sicer ni izdala izvozna prepoved, a so Nemci, ki so največ kupovali te rastline, nakupili velike količine teh rastlin že v drugih državah. Za nekatere zdravilne rastline pa se bo seveda še našel dober odjem v tujini.

Odpis investicij in davki

Iz razzodbe državnega sveta št. 8822/40 z dne 2. oktobra 1940. Neumestna pa je tožba, v kolikor trdi, da je cenzurna oblast postopala proti zakonu, ker je davčni osnovi dodala vsoto odpisa od vrednosti družbenih investicij, kateri odpis je znašal 178.424'40 din.

Po določbi čl. 53., toč. 6., zakona o neposrednih davkih se kot odbiten priznava odpis, ki se je izvršil na ime stroškov ali izgube vrednosti inventarja, dočim je z določbo toč. 7 istega člena zakona dovoljeno tudi brezdavčno rezerviranje v isti namen. To pomeni, da se morajo pri določanju čistega dobička ter davčne osnove kot odbitek priznati vse one porabe in zmanjšanja vrednosti, ki so nastala pri poslovanju za dosego temu davku zavezanega dobička. V tem primeru pa ni sporno, ker je to razvidno iz aktov tožbe in ker se to potrjuje tudi v tožbi, da podjetje v poslovnem letu, čigar rezultat je predmet obdačitve, ni obratovalo in zato tudi ni moglo priti do takšnega zmanjšanja vrednosti tvorniške zgradbe in strojnega oddelka, ki bi imelo za posledico iztrošenje v poslovanju za dosego dobička.

Cena olju v sodih

Urad za kontrolo cen sporoča: V zvezi z odločbo urada za kontrolo cen z dne 3. oktobra 1940., s katero so bili določeni kalkulačjski podatki za maksimalne cene jedilnemu olju v sodih po 200 kilogramov v trgovini na debelo na podstavi določene tovarniške cene din 20'79, franko vsaka raztovoritvena postaja v državi, vključno sod in skupni davek,

urad za kontrolo cen v zvezi z odločbo ministra za trgovino in industrijo, s katero so bile odobrene cene za olje v sodih po 100 kg z din 21'09, v sodih po 50 kg pa z din 21'29, franko vsaka raztovoritvena postaja v državi, vključno sod in skupni davek, določa, da se jedilno olje (izvemši olivno) v trgovini na debelo prodaja kakor sledi:

V sodih po 100 kg z doplačilom na sod po din 0'30 za 1 kg, v so-

dih po 50 kg pa z doplačilom na sod po din 0'50 za 1 kg na že odobrene cene trgovcev na debelo za olje v sodih po 200 kg. Za pobiranje gorenjih doplačil trgovcem na debelo ni treba zaprositi pri pristojnem oblastvu posebej odobritve.

Maksimalne cene za jedilno olje v prodaji na drobno, ki so določene z odloki pristojnih oblastev, ostanejo nespremenjene za olje iz sodov vseh vrst.

Električni tok se podraži s 1. januarjem za 25-35 odstotkov

Protidraginjski boj doživlja pri nas na vsej črti neuspeh za neuspehom. Draginja narašča stalno in vsi protidraginjski predpisi se ne izkazali kot neučinkoviti proti draginji. Tudi to ni pomagalo, da so se postavljali trgovci in obrtniki na sramotni oder in obsojali včasih za naravnost malenkostne prestopke po drakoničnih predpisih — zmagonosnega pohoda draginje ni moglo nič ustaviti.

In kako bi se tudi ta pohod ustavil, ko pa so bili vsi ukrepi proti draginji silno polovičarski in pomanjkljivi. Kako naj pade draginja, če pa se smejo živila svobodno prodajati po vedno višji ceni in se mora zato podražiti vse ostalo življenje. Če se kruhu in moki cena neprestano viša, se morajo dvigati tudi vse druge cene, ker je cena za vsakdanji kruh odločilnega pomena.

Boj proti draginji pa je moral biti brezuspešen tudi iz drugega razloga. Če se nalagajo na gospodarstvo vedno nove davščine, če se uvajajo vedno nove takse in pristojbine, če se s tem zvišujejo proizvodni stroški, se morajo zviševati tudi prodajne cene. Na ta način se draginja samo pospešuje in vsi protidraginjski predpisi ne morejo nič pomagati.

Sedaj je sklenil odsek elektrarn Združenja električnih obrti v Sloveniji, da priporoča vsem članom, da s 1. januarjem zvišajo ceno električnega toka za 25 do 35%. Zvišajo naj ga le v sorazmerju s splošno draginjo, ne pa za toliko, za kolikor se je proizvodnja električnega toka dejansko podražila. Ves material, ki ga potrebujejo elektrarne, se je namreč znatno

bolj podražil, tako baker za 100%, mazična in hladilna olja za 50 do 70%, izolirne žice za 100 do 200 odstotkov itd. V splošnem so se produkcijski stroški za električni tok zvišali od 30-70%. O nameravani podražitvi je odsek obvestil bansko upravo in Zbornico za TOI.

Nikakor ni mogoče odrekati razlogom elektrarn upravičenosti, vseeno pa je treba naglasiti, da bi se moralo vendarle gledati na to, da se podražitev prepreči ali vsaj zniža, kolikor le mogoče. In po našem mnenju je to tudi dosegljivo, če se odpravijo vse davščine na električni tok. To je tudi v soglasju z izkušenim načelom, da se produkcijski stroški ne smejo z davki obremenjevati. Trošarina na električni tok naj se odpravi v celoti in s tem se bo dala elektrarnam možnost, da revidirajo svoj sklep. To možnost je treba elektrarnam na vsak način dati, ker mora imeti podražitev električnega toka za neizogibno posledico, da se bo podražila vsa obrtna in industrijska proizvodnja.

Poglavje za sebe pa je cena električnega toka v mestnih elektrarnah. Ta cena je bila že pred nastopom draginje mnogo previsoka in tako zelo pretirana, da bi se morala že davno znižati. Kako zelo pretirana je bila in je tudi danes ta cena, se zlasti vidi, če se primerja cena, po kateri so občine od elektrarn kupovale tok in po kakšni so prodajale ta tok potrošnikom. Dobiček, ki so ga pri tem dosegle, je presegal tudi večkratno običajni trgovski zaslugek.

Občine so se izgovarjale, da pač drugače ne morejo kriti svojih iz-

datkov in cena električnega toka je zato morala postati davščina. Ni mogoče temu razlogu priznati upravičenosti, ker je mnogo bolj veljavno načelo, da se proizvodnja in pogonske sile ne smejo obremenjevati z davščinami. Če je občina v finančni stiski, naj predvsem omeji svoje izdatke, kar navsezadnje vendar ni nekaj neizvedljivega, ko so pa proračuni dosegli neverjetne višine, ali pa naj bolj obremeni dohodek svojih občanov. Predvsem pa naj, kar naglašamo še enkrat, občine znižajo svoje izdatke.

Če pa je električni tok iz mestnih elektrarn že sedaj mnogo predrag, potem pa bi bilo že celo neupravičeno, da bi tudi mestne elektrarne sledile pozivu odseka elektrarn in tudi one zvišale ceno toka za 25 do 35%. To bi bila naravnost nezasmisljena podražitev, ki bi prav za prav že spadala pod protidraginjske predpise. Kajti nekaj drugega je, če podraže tok elektrarne, ki računajo za tok po nekaj desetih par, ali pa če ga podraže elektrarne, ki računajo tok po 3-5 in tudi več dinarjev.

Z napovedano podražitvijo električnega toka je dana lepa prilika oblastem, da vsaj to novo podražitev preprečijo ali omeje, če črtajo trošarino na električni tok. Če pa tega ne bodo stonile, bo dala podražitev električnega toka nov podnet za zvišanje vseh drugih cen. Potem pa opustimo ves protidraginjski boj, ker itak nima nobenega smisla, ker cene kar neprestano naraščajo. Kaj bi se vdaljali praznim tolažbam?

Doma in po svetu

Grof Csaky je danes prispel v Beograd v spremstvu več višjih uradnikov mađarskega zunanjega ministarstva. Vsi mađarski in tudi jugoslovanski listi pišejo o velikem pomenu obiska, ki pomeni konsolidacijo političnih razmer v Podonavju in s tem tudi na Balkanu.

Po mađarskih informacijah bo podpisal grof Csaky mađarsko-jugoslovanski nenapadalni pakt, ki bo imel podobno obliko, kakor ga ima pakt o večnem prijateljstvu med Jugoslavijo in Bolgarsko.

Trgovinski minister dr. Andres je sprejel zastopnike manjših tekstilnih podjetij, ki so ga prosili, da bi bila manjša podjetja pri razdeljevanju tekstilnih surovin primerno upoštevana.

V Ljubljani se je začela v ponedeljek seja centralnega tajništva delavskih zbornic. Na seja so zastopane vse zbornice v državi, razen onih z ozemlja banovine Hrvatske.

Direkcija za zunanjo trgovino tudi 1. januarja ne bo prevzela kontrole nad vsem uvozom, temveč samo nad onimi predmeti, za katere je izdala Direkcija naredbe o načinu njih izvoza. Kontrola uvoza bo torej v večini primerov še nadalje ostala devizni direkciji Narodne banke.

Banska oblast v Zagrebu je imenovala svoje zastopnike v posvetovalni odbor za bančinstvo, ki bo mogel šele sedaj začeti razpravljati o načrtu novega zakona o bankah.

Zaradi nemirov na zagrebški univerzi in pretepa med frankovskimi in radičevskimi dijaki je bila zagrebška univerza zaprta do 6. decembra.

Za novega predsednika Švice je bil izvoljen dr. Ernest Weger, ki je dobil od 193 oddanih glasov 186.

Grški kralj Jurij se je predsedniku Rooseveltu brzojavno zahvalil za pomoč Združenih držav Severne Amerike. Predsednik Roosevelt je odgovoril, da bodo storile Združene države vse potrebno, da podpirajo še nadalje Grško, ki se tako hrabro bori za svojo svobodo.

V bojih na južni fronti so Grki ujeli nad 2000 italijanskih vojakov, kakor pravi grško poročilo. V Argirokastru so zaplenili Grki 12 baterij. Upravo mesta je že prevzela grška uprava. Argirokastro ni od bombardiranja dosti trpel.

Ameriška poročila poročajo, da so se začeli za hrabro italijanske vojske upori Albancev. V okolici Himare da je 800 Albancev zvbilo Italijane v zaselo in jih napadlo. V boju je bilo na obeh straneh precej izgub.

Na albanskem bojišču so po trenutnem zastoj, ki je nastal, da so se čete mogle na novih položajih utrditi in organizirati, boji znova

Nakaznice za petrolej

Združenje trgovcev obvešča člane sekcije trgovcev s specerijskim in kolonialnim blagom, da izdaja mestni prehranjevalni urad, Kerkov trg, Mahrova hiša, oddelek 12, nakaznice za petrolej, katere naj nemudoma dvignejo.

oživeli. Grki poročajo, da njih čete znova prodirajo.

Grki so zaplenili dokumente štaba italijanske alpinske divizije. Dokumenti so zelo važni in jih bo grška vlada objavila.

Grki so se začeli vracati iz Nemčije v Grčijo, ker so tudi Nemci odšli iz Grčije. V Zagreb je prišel prvi transport grških državljanov iz Nemčije. Štel pa je samo 50 ljudi.

Grška vlada bo izdala »belo knjigo«, v kateri bo pojasnila, kako je prišlo do sedanje vojne.

Med romunsko vlado in italijansko-romunsko družbo za gradnjo cest je bil dosežen sporazum, po katerem bo družba zgradila 750 km cest do Galaca, Bukarešte, Krajeva in Turn-Severina. Družba mora zgraditi vsako leto po 150 km cest.

Italijan, vojno letalo, v katerem je bilo več članov italijanske komisije za premirje, se je na poletu iz Rima v Turin iz neznanega razloga ponesrečilo. Vsi potniki in člani posadke so mrtvi. Med ubitimi sta tudi generala Pintol in Pelegrini, ki je veljal kot eden najboljših italijanskih letalcev.

Nekj angleški križarki se je ponesrečilo, da je prestregla nemški 5000tonski parnik »Idarwald«. Nemški mornarji so parnik zažgali, nato pa parnik zapustili. Angleški mornarji so se nato povzpeli na parnik ter požar pogasili, da je sedaj parnik pod angleško zastavo.

Po silnem bombnem napadu v noči na ponedeljek je doživel London noč brez letalskega alarma. Slabo vreme je preprečilo nemške polete.

Nemške oblasti so odkrile pretekli teden v Parizu 9 središč protinemške propagande. Mnogo oseb je bilo nato aretiranih.

V romunskem vrhovnem vojnem svetu bodo v bodoče samo vojaške osebnosti, ne pa tudi kralj in politične osebnosti, kakor v prejšnjem svetu.

Na petrolejskem ozemlju v Prahovi v Romuniji so nastali veliki petrolejski požari. Nemškim četam se je posrečilo požare s pomočjo romunskih oblastj omejit. Več delavcev in uradnikov je bilo aretiranih.

Po italijanskih vesteh so Nemci utrdili svo morso obalo od Severnega morja do Biskajskega zaliva, da je sedaj vsak uspešen napad na obalo izključen.

Iz Sangaja poročajo, da Nemcija noče še priznati Vančingvejeve vlade v Nankingu, ker hoče na ta način doseči od Japonske, da napove vojno Vel Britaniji.

Angleška vlada je dovolila Cankajskovi vladi novo posojilo 10 milijonov funtov, deloma v blagu, deloma pa v denarju.

Bolgarska

namerava začeti proizvajati sintetični kavčuk

Zaradi velikih težkoč nabave kavčuka je dala bolgarska vlada izdelati načrt, da bi se izdeloval sintetični kavčuk iz domačih surovin. Finančni minister je zato predlagal, da se vse surovine, ki so potrebne za to proizvodnjo, oposte vseh davščin in taks. To velja zlasti za ogljikovo kislino. Če se bo ta načrt uresničil, bo Bolgarska tretja država na svetu, ki bo izdelovala sintetični kavčuk.

Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani opozarja delodajalce,

da so v prejšnjem mesecu dostavljeni plačilni nalogi zapadli v plačilo. Prispevki morajo biti poravnani v osmih dneh po prejemu plačilnega naloga!

Za čuvanje pravice zavarovancev do pokojnine je potrebno, da so zavarovalni prispevki dejansko plačani!

To opozorilo je smatrati kot opomin! Proti delodajalcem, ki ne bodo poravnali prispevkov, mora urad uvesti prisilno izterjavo brez predhodnega opomina. Urad izvršuje važne socialne dolžnosti, ki ne dopuščajo odlašanja.

KNJIGA O OSNOVNIH TRGOVSKIH NAČELIH

Konzorcij „Trgovskega lista“ je izdelal in založil delo znamenitega ameriškega trgovskega publicista

H. N. CASSONA:

BUSINESS

Knjiga vsebuje 16 osnovnih naukov o pravilni trgovini. Vsak trgovec, zlasti pa trgovski naraščaj mora prebrati to knjigo. / Knjiga se naroča pri upravi „Trgovskega lista“, Ljubljana, Trgovski dom Telefon štev. 47-61 * Cena knjigi din 20.— Trgovska združenja in šole določeno popust Naročite znamenito knjigo takoj!

Koliko trgovcev gre na letni dopust in odmor?!

1-2%!! Vsi drugi pa se mučijo in delajo brez oziira na zdravje!
Zato vsaj doma pijte

RADENSKI ZDRAVILNI VRELEC

Istega s rdečimi srči.

našo najboljšo prirodno mineralno vodo. Zdravje in užitek!